

Koşullu Sevgi ve İtaat İlişkisi: *Ne Ekersen* Romanında Ataerkil Aile Düzeni

Gökçen SEVİM
Erzurum Teknik Üniversitesi
gokcen.sevim@erzurum.edu.tr
ORCID ID: 0000- 0002-9794-0810

Araştırma Makalesi	DOI: 10.31592/aeusbed.1790097
Geliş Tarihi: 24.09.2025	Kabul Tarihi: 12.01.2026

Atıf Bilgisi

Sevim, G. (2026). Koşullu sevgi ve itaat ilişkisi: *Ne Ekersen* romanında ataerkil aile düzeni. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(Özel Sayı), 78-93.

ÖZ

Aile, gündelik yaşamın en eski ve en tartışmalı odağıdır; sevgi, ilgi, itaat, sınır ve sorumluluğun kesiştiği bir düzen kurar. Bu düzen kimi zaman koruyucu, kimi zaman daraltıcıdır ve bireyin aidiyet, güven ve karar alma süreçlerini etkiler. Mehmet Seyda'nın *Ne Ekersen* romanı, bu etkilerin hangi koşullarda belirdiğini gösterir; sevginin koşula bağlandığı ailelerde itaat beklentisi artar ve şefkatin geri çekildiği durumlarda ise dışlanma görünür hâle gelir. Buna karşılık evlat edinen ailedeki kabul ve tutarlılık, kişiye sınır koyma ve kendi yaşamını kurma cesareti verir. Roman, koşullu sevgi-itaat ilişkilerinin yol açtığı dışlanma ve yalnızlaşmayı ve bunun karşısında evlat edinen ailedeki kabul ile tutarlılığın açtığı hareket alanını inceler; biyolojik ailenin - baba otoritesi, cinsiyet ayrımı- ve evlat edinen ailenin -koşulsuz kabul, süreklilik- ilişki mantıklarını karşılaştırmalı olarak çözümler. Çalışma, olaylar ve karakter ilişkileri üzerinden baba otoritesi, erkek çocuk ayrıcalığı, hastalıkla ağırlaşan evlilik çatışmaları, sevginin geri çekilmesi ve görmezden gelme gibi tutumların sonuçlarını tartışır. Çalışmanın amacı, aile içinde koşullu sevgi ile itaat arasındaki bağın sonuçlarını görünür kılmak ve kabul/destek ilişkilerinin bireysel bağımsızlığı güçlendirdiğini ortaya koymaktır.

Anahtar Kelimeler: Aile, koşullu sevgi, itaat, dışlanma, özerklik.

The Relationship Between Conditional Love and Obedience: Patriarchal Family Structure in the Novel *Ne Ekersen*

ABSTRACT

Family is the oldest and most controversial object in everyday life; it establishes an order where love, care, obedience, boundaries, and responsibility intersect. This order is sometimes protective, sometimes restrictive, and affects the individual's sense of belonging, security, and decision-making processes. Mehmet Seyda's novel *Ne Ekersen* depicts the conditions under which these effects emerge; in families where love is conditional, expectations of obedience increase, and when compassion is withdrawn, exclusion becomes apparent. On the other hand, the acceptance and consistency within adoptive families give individuals the courage to set boundaries and build their own lives. The novel examines the exclusion and isolation caused by conditional relationships of love and obedience and, in contrast, the room for action opened up by acceptance and consistency in adoptive families; comparatively analyzing the relational logics of biological families (paternal authority, gender discrimination) and adoptive families (unconditional acceptance, continuity). The present study discusses the consequences of attitudes such as paternal authority, male privilege, marital conflicts exacerbated by illness, withdrawal of love, and neglect through events and character relationships. The study aims to reveal the consequences of the link between conditional love and obedience within the family and to demonstrate that relationships of acceptance and support reinforce individual independence.

Keywords: Family, conditional love, obedience, exclusion, autonomy.

Giriş

Çocuğun doğuştan üyesi olduğu, toplumun ontolojik zeminini oluşturan en küçük kurum ve başat sosyalleşme ortamlarının ilki olan aile, biyolojik, ekonomik ve psikososyal gereksinimlerin karşılandığı, kültürel kodların aktarıldığı birincil mekândır. “Aile, bireylerin fizyolojik, toplumsal ve psikolojik tüm gereksinimlerini karşılayan, toplum açısından üretim, üreme, ailenin ve toplumun yeniden üretilmesini sağlayan tek ve bağımsız bir kurumdur. Bu niteliği ile aile, birey ile toplum arasındaki ilişkileri düzenleyen, sürdüren ve denetleyen bir kurum olarak işlev görür ve bu rolünden dolayı toplumun temeli ve vazgeçilmez bir unsurudur” (Yorburg, 1973; Akt. Özbay, 2015, ss. 32-33). Aile, çocuğun bakımını üstlenir, onu toplumsal rollere hazırlar ve gündelik kuralları ona yaşatarak öğretir. Toplumsal çevre olarak konumlanan kurum, aile bireylerine davranış kalıpları kazandırır; bu

kalıpların normatif düzenle uyumunu gözetir, gerektiğinde açık ya da örtük gözetim ve yönlendirme süreçlerini işletir. Böylece kimlikler, roller ve ilişkilene biçimleri zamanla şekillenir ve öğrenilen örüntüler kuşaktan kuşağa taşınır. Aile içi ilişkilerde sürekli uyum ve eşitlikten her zaman söz edilemez; cinsiyete dayalı ayrıcalıklar, gerilim ve çatışmalar ortaya çıkabilir ve toplumsal değişim süreçleri yerleşik dengeleri zayıflatıp yeniden düzenleyebilir. “Aile, toplumun temeli olmanın ötesinde, onun en karmaşık ürünlerinden biridir. Aileye dair basit hiçbir şey yoktur. Ailenin içi, tıpkı jeolojik katmanlar gibi birbiri üzerine yığılmış çok katmanlı bir ilişkiler sahnesidir. Başka hiçbir kurumda ilişkiler, zaman içinde böylesine yaygın; temas esnasında böylesine yoğun, ekonomi, duygu, iktidar ve direniş örgüleri açısından böylesine sıkı değildir” (Connell, 1998, ss. 167-168). Connell’in işaret ettiği üzere aile, tek bir duyguya ya da işleve indirgenemeyen ekonomik çıkarlar, duygusal bağlar, otorite kullanımı ve buna karşı koyuşların eş zamanlı ve sıkı biçimde eklemlendiği çok katmanlı bir ilişki alanıdır. Bu nedenle aileyi “basit” bir birim gibi ele almak açıklamayı eksik bırakır. Zira aile, ekonomik, duygusal ve otorite ilişkilerinin aynı anda işlendiği karmaşık bir etkileşim alanını oluşturur.

Bireysel gelişim ile toplumsal düzen arasındaki ilişkinin kurulduğu başat bağlam, Mehmet Seyda’nın *Ne Ekersen* romanında çok katmanlı bir örgü içinde derinlemesine işlenir. Romanda yabancılaşma, bireyin hem kendisine hem çevresine karşı mesafeli duruşu olarak anlatılır. Ev içi otorite, eğitimdeki kesintilerle kentsel geçim baskısının kesişiminde ilişkisel bir süreç olarak belirir. Tümer bu durumu aile, eğitim ve çevrenin birlikte işleyen etkileriyle açıklayarak kişilik oluşumunun yalnız bireysel eğilimlerin değil, söz konusu yapısal koşulların kesişimindeki gerilim ve etkileşimlerle şekillendiğini vurgular. Bu noktada Tümer’in (2000) şu gözlemi özellikle açıklayıcıdır:

“Bütün roman kahramanları doğuştan gelen ve sahip oldukları yetenekleri, özellikleri geliştirebilecekleri ve kendilerine olumlu bir yön verebilecekleri aile ortamlarından yoksundurlar. Aile teminin bu şekilde, üvey anne ve babalarla bunlar arasında ezilen çocukların mutsuzluklarını ortaya koyacak tarzda tezahür etmesini, yazarın insanların kişiliklerini aile, çevre gibi sosyal şartların belirlediğini ortaya koymaya çalışmasıyla bağlantılı olarak düşünebiliriz.” (s. 270).

Aile, eserde yalnızca kan bağından ibaret bir birliktelik değil, gündelik etkileşimlerde sevgi, ilgi, güven, sorumluluk ve sınırların öğrenildiği ilişkiler çevresi olarak ele alınır. *Ne Ekersen* romanı, önce Muhsin ile Fatma’nın ayrıışan yaşam seyirlerini izleyerek anlatı zeminini kurar, ardından bu izlekleri kesiştirerek aile içindeki beklentilerin ve tercihlerin sonuçlarını görünür kılar. Sevginin koşula bağlanması hâlinde itaat talebinin arttığı, şefkatin çekildiği anlarda dışlanmanın belirginleştiği; buna karşı özen temelli ilgi ve yakın çevre desteğinin güveni tazeleyerek sınır koyma ve özerklik adımlarını güçlendirdiği ortaya konur.

Ne Ekersen, aileyi iki düzlemli bir bakışla ele alır. İlk düzlemde ataerkil düzen, baba otoritesi, erkek çocuğun önemsinmesi ve kız çocuğunun ötelenmesi biçiminde tezahür eder. Aile bireyleri arasındaki sevgi koşula bağlanır. Bu yolla itaat talebi artar. İtaat buyruğu güçlendiğinde ve şefkat geri çekildiğinde dışlanma ile yalnızlaşma belirginleşir. Hastalık nedeniyle çıkmaza sürüklenen evlilik gerilimleri, görmezden gelme ve ekonomik ya da duygusal kısıtlama gibi tutumlar bu denetim hattını keskinleştirir. Sözlü aşağılamadan başlayıp fiziksel ve fiziksel olmayan şiddet biçimlerine uzanan uygulamalar, ev içi ilişkilerin alanını daraltır. İkinci düzlemde, destekleyici ilgi ile yakın çevre desteğinin huzur ve aidiyet duygusunu tazelediği; bunun da bireyin sınır koyma, kararlarına sahip çıkma ve kendi evini kurma yönünde güç kazanmasına imkân tanıdığı vurgulanır. Bu çerçevede roman, aileyi yalnızca gerilimlerin yoğunlaştığı bir mekân olarak değil, aynı zamanda onarıcı bağların mümkün olduğu ilişkisel bir alan olarak düşünmeye davet eder.

Romanda aile içi düzen, öncelikle ataerkil hiyerarşi üzerinden verilir. Baba sözünün ağırlığı belirleyicidir. Erkek çocuğa yönelen dikkat artar, kız çocuğu sistemli biçimde geri planda tutulur. “Ayıp/uygun” söylemi, uyarılar ve suskunluk beklentisi gündelik hayatta bu düzeni sürekli pekiştirir. Belirlenen hiyerarşik yapı, kız çocuğunun söz hakkını daraltarak kız çocuğuna erken yaşta ağır sorumluluk yükler ve onu sürekli denetim altında tutar. Romanda Fatma’nın konumu bu hattı somutlaştırır. Ev içindeki baskı ve “sözünü kesme/sus” beklentisi, geri plana itilmenin kalıcılaştığını

gösterir. Bu doğrultuda sevgi, giderek koşullu bir onay mekanizmasına dönüşür. “İyi evlat/iyi eş” kalıbına uyulduğunda kabul mümkündür; uyulmadığı takdirde sevgi çekilir, görmezden gelme ve kısıtlama devreye girer. Düzen yalnızca büyük olaylarla değil, küçük ve tekrar eden tutumlarla da güçlenir: kapıdan çevrilme, yardımdan mahrum bırakılma, duygusal ve ekonomik kısıtlamalar günlük hayatın içine sızar ve etkisini sürdürür. Bu eylem örüntüsü, erkek çocuğa tanınan ayrıcalık ile kız çocuğunun sürekli geri plana itilmesi arasında kesintisiz bir bağ kurar ve ev içindeki güç dengesi, kızın aleyhine kayar. Fatma’nın kiralık romanlar aracılığıyla kendine bir iç dünya açması -düzenli okuma, duyguları adlandırma, düşünceyi derinleştirme- bu baskıya karşı içsel bir dayanak oluşturur. Böylece sevgi ile itaatin eşitlenmesi kırılmaya başlar. Öznenin hangi ilişkide ve hangi koşullarda kalacağına dair kararlılığı belirginleşir.

Anlatı, daraltıcı düzenin tek yönlü olmadığını açık eder. Yakın çevreden gelen ilgi ve destek, yıpranan güveni yeniden kurar. Bireyin sınır koymasını, tercihlerini savunmasını ve kendi evini kurmasını mümkün kılar. Üvey ebeveynlerin kabulü ve Muhsin-Fatma ilişkisindeki karşılıklı dinleme/saygı, sevginin itaatten ayrışabildiği bir yakınlığı gösterir. “Yazarın asıl başarısı basit bir kız olan Fatma’yla, kendini oldukça iyi yetiştirmiş Muhsin’i ustaca bağdaştırabilmesi. Aralarında çok büyük kültür farkı bulunan bu iki kişi arasında ilişki kuracak noktaları ustaca yakalayabilmesi[dir]” (Duygulu, 1969, ss. 46). Böyle bir zemin, şiddet ve denetimin bıraktığı kırılmaları onarır ve öznenin kendine ait bir düzen kurma hedefini somutlaştırır. Okuryazarlık da bu süreci destekler: düzenli okuma, benlik saygısını ve ifade imkânlarını genişletir, özerklik adımlarını besler. Roman, okuma alışkanlığı ile seçilmiş yakın çevrenin birleştiği noktalarda oluşan güvenli alanın, bireyin kararlarına tutunmasını kolaylaştırdığını ortaya koyar. Son kertede *Ne Ekersen* romanı, aileyi salt gerilim/denetim odağına indirgemez, aynı zamanda onarıcı ilişkilerin mümkün kılındığı bir mahremiyet alanı olarak çizer. Sevgi koşula bağlandığında ilişkiler daralır. İlgi ve karşılıklı destek öne çıktığında yaşam alanı genişler.

Yöntem

Çalışma, edebî metni birincil veri kabul eden nitel bir yaklaşımla yürütülmüştür. Yöntem olarak doküman analizinden yararlanılmıştır ve verinin çözümlenmesinde tematik çözümleme ile anlatı çözümlemesi birlikte kullanılmıştır. Birincil metin olarak Mehmet Seyda’nın *Ne Ekersen* romanı, çoklu okumalar eşliğinde sistematik okuma notları ve analitik notlar oluşturularak çalışılmış; analiz birimi olarak olay örgüsündeki düğüm noktaları, karakterler arası etkileşimler ve tekrarlayan ilişki örüntüleri belirlenmiştir. Kodlama süreci, koşullu sevgi-itaat; dışlanma/yalnızlaşma; erkek çocuk ayrıcalığı-kız çocuğunun ötelenmesi; şefkatin çekilmesi/görmezden gelme; yakın çevre desteği-seçilen aile; özerklik/sınır koyma ve okuma/okuryazarlık temalarına odaklanmıştır. Kod-alıntı eşleştirmeleri bir çalışma kayıt dosyasında kaydedilmiş; çıkarımlar iç tutarlık kontrolü ve metne geri dönüşlü karşılaştırmalı okumalar ile yeniden gözden geçirilmiştir. Bulgular, tek eser bağlamında analitik genelleme ilkesiyle yorumlanmış; metinden yapılan alıntılar tırnak içinde ve sayfa numarasıyla, ikincil kaynaklar derginin atıf biçimine uygun biçimde gösterilmiştir.

Araştırma Modeli

Araştırma, nitel belge incelemesi çerçevesinde, tek eser odaklı olarak kurgulanmıştır. Metne dayalı çözümleme, aile kurumunu konu edinen bölümler ve karakter etkileşimleri üzerinden yürütülmüş, gerekli yerlerde ikincil kaynaklar (eleştiri yazıları, kuramsal çalışmalar) destekleyici bağlam sağlamak üzere kullanılmıştır.

Örneklem

Bu çalışmanın örnekleme Mehmet Seyda’nın *Ne Ekersen* romanı, aile odağında tartışmayı mümkün kılan eleştirel metinler ve kuramsal kaynaklardan oluşur. Seçimler amaçlı örnekleme ile yapılmış; romanın hem daraltıcı aile düzenini hem de seçilmiş yakınlık/medeni bağlarla açılan imkânları görünür kılması ölçüt alınmıştır.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veri, metne dayalı nitel yaklaşıma uygun araçlarla toplanmıştır: birincil metin olarak Mehmet Seyda'nın *Ne Ekersen* romanı; okuma planı ve not formları (sistematiik okuma notları, analitik notlar); tema temelli kodlama formu (koşullu sevgi-itaat, dışlanma, seçilen aile-özerklik vb. için tanımlar ve göstergeler); alıntı-tema eşleştirme tablosu (sayfa numaralı alıntılarının ilgili kodlarla ilişkilendirildiği çalışma kayıt dosyası); ikincil kaynaklar listesi (eleştirel ve kuramsal çalışmalar). Anket/ölçek kullanılmamış, tüm araçlar ön okuma sonrasında tutarlılık açısından gözden geçirilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Veri toplama, birincil metnin çoklu okumalarıyla yürütölmüş, süreçte sistematiik okuma notları ve analitik notlar oluşturulmuştur. Analiz, önce ön kodlama ile olay örgüsündeki kritik kırılmalar ve ilişkisel örüntülerin saptanması, ardından tematik gruplama ile kodların “Koşullu Sevgi ve İtaat: Ailede Dışlanma” ve “Koşullu Onayın Ötesi: Üvey Ailede Kabulün Onarıcı Gücü” başlıkları altında toplanması ve son olarak yorumlama/karşılaştırma aşamasında iki eksen arasındaki karşıtlıklar ile geçişlerin metin-içi kanıtlarla tartışılması biçiminde ilerlemiştir. Sürecin izlenebilirliği için kod listeleri ve çıkarımlar çalışma kayıt dosyasında tutulmuş; kod-alıntı eşleşmeleri iç tutarlılık kontrolü ve geri dönüşlü okumalar yoluyla yeniden gözden geçirilmiştir.

Araştırma Etiği

Çalışma, kamusal olarak yayımlanmış bir edebî metne ve atıf verilen ikincil kaynaklara dayandığından etik kurul izni gerektirmez. Metinden yapılan alıntılar tırnak içinde ve sayfa numarasıyla, ikincil kaynaklar derginin atıf biçimine uygun olarak gösterilmiştir.

Bulgular

Romanda aile düzeni, baba sözünün belirleyiciliği, erkek çocuğa tanınan ayrıcalık ve kız çocuğunun sistemli biçimde geri plana itilmesiyle kurulan ataerkil bir hiyerarşi içinde görünür olur. Sevginin koşula bağlanması itaat beklentisini yükseltir. Şefkatin çekildiği, görmezden gelmenin ve duygusal/ekonomik kısıtlamanın devreye girdiği durumlarda yalnızlaşma ile dışlanma derinleşir. Hastalıkla ağırlaşan evlilik gerilimleri ve sözlü aşağılamadan fiziksel olmayan/fiziksel şiddete uzanan örüntüler, ev içi yakınlığı bir denetim hattına dönüştürür. Bu hat, büyük kırılmalar kadar kapıdan çevrilme ve yardımdan mahrum bırakma gibi tekrarlayan küçük tutumlarla da sürdürölür. Buna karşı, kabul ve ilgi içeren yakın çevre desteği -üvey ebeveynlerin sahiplenmesi- ile karşılıklılık ve saygı temelli yakınlık -Muhsin-Fatma ilişkisinde olduğu gibi- bireyin sınır koyma, kararlarını sürdürme ve kendi evini kurma yönünde güçlenmesini sağlar. Okuma alışkanlığı, duyguları adlandırma ve düşünsel derinleşme yoluyla ifade kapasitesini genişleterek “sevgi=itaat” eşitlemesini kırar ve özerklik adımlarını besler. Sonuç olarak anlatı, sevgi koşula bağlandığında ilişkilerin daraldığını; kabul ve karşılıklı destek öne çıktığında ise yaşam alanının genişlediğini ortaya koyar.

Koşullu Sevgi ve İtaat: Aileden Dışlanma

Sevgi, bireyi çevresinden ayıran sınırları esneten, görünmez engelleri aşmayı sağlayan ve başkalarıyla güçlü bağlar kuran ilişkisel bir yakınlıktır. Kişi, kendi özerkliğini koruyarak bu duyguyla yalnızlığını giderir, benliğini güçlendirir ve tecrit duygusundan arınır. Sevgide eş zamanlı bir birliktelik oluşur: iki ayrı özne ortak bir “biz” duygusunu yaşar. “Sevgi, kişiyi diğer insanlardan ayıran duvarları yıkan, onu diğerleriyle birleştiren, insanın içindeki etkin bir güçtür. Sevgi kişinin soyutlanma ve ayrı olma duygularını yenmesini sağlar, kendisi olmasına, bütönlüğünü yitirmemesine yol açar. Sevgide, bir olan iki varlığın, iki ayrı varlık olarak da kalmalarının ikilemi yaşanır” (Fromm, 1985, s. 29). Sevginin özü ortaya konulurken gündelik ilişkilerde bu ilkenin kimi zaman koşullara bağlanarak amacından saptığı da görölür. Koşullu sevgi, onayı uyum, başarı ya da sadakat gibi ölçötlere bağlar.

Bu tür bir yaklaşım, yakınlığı zorunluluk ve uyum yükümlülüğü temelinde işleyen bir ilişkiye dönüştürür; öznenin sınırlarını aşındırır. Böylece birliktelik içinde ayrılığı koruyan ilke zayıflar. Bu düzlemde anne ve baba figürleri ayrışır. Fromm’a (1985) göre, anne sevgisi yapısı gereği koşulsuzdur; bebek belirli beklentileri karşıladığı için değil, kendi çocuğu olduğu için sevilir. Baba sevgisi ise koşulludur; sevgi, çocuğun görevlere uyması ve beklentileri karşılamasıyla verilir, aksi hâlde geri çekilebilir. Bu zeminde onay giderek itaate bağlanır. Sonuçta sevgi, öznenin sesini kismaya yönelik normatif bir beklentiye dönüşür (Fromm, 1985, ss. 48-49).

İtaat, başlangıçta düzen ve güvenlik vaadi sunsa da zamanla sınır ihlallerine ve özneleşmenin zayıflamasına yol açar. Bu bağlamda itaat, kişinin karar ve yargı yetkisini dış bir otoriteye devretmesi olarak tanımlanır. Fromm (2018) bunu şöyle ifade eder: “Bir insana, kuruma veya iktidara itaat (heteronom, bağımlı itaat) teslimiyettir; bağımsızlıktan vazgeçip bir dış iradenin ya da bir başkasının yargısını kabul etmek demektir” (Fromm, 1985, s. 12). Böylece itaat, sevgiye erişimin bedeline dönüşür ve öznenin özerklik alanını daraltır.

Ne Ekersen romanında aile içi düzen, “koşullu sevgi”ye dayalı bir onay mekanizması olarak biçimlenir. Sevgi baştan ödül-ceza mantığına bağlanır; “ayıp/uygun” söylemi ve baba otoritesinin üstün norm olarak konumlanması, ayrımı ve suskunluğu kalıcılaştırır. Bu söylem esasen kız çocuğunu hedef alır ve erkek çocuğa tanınan peşin meşruiyet karşısında kızıdan beklenen “uyum” onu sistemli biçimde geri plana iter. Bunun sonucunda kız çocuğunun söz hakkı daralır, yalnızlaşma artar ve özgüven aşınır. Böylece sevgi, “onay karşılığı uyum” kuralına indirgenerek benliği kısıtlayan bir denetim aracına dönüşür. Nitekim ailede sürekli uyum beklemek gerçekçi değildir; ayrıcalık ve huzursuzluklar olağandır ve dış-iç ilişki dengeleri kırılğan olup kolayca bozulabilir, bu da çatışma alanları doğurur (Özbay, 2015, s. 33).

“Mehmet Seyda alt yapının aile hayatını, dünya görüşünü çok iyi biliyor. Öyle olmasa despot babanın kızına davranışını, ananın buna engel olmak için çırpınısını, gene de elinden bir şey gelmemesini bu kadar ustalıkla verebilir miydi? Bizde çocuklara karşı çoğunlukla babanın dediği olur. Evin hâkimi odur. Ana çocukların birçok kusurunu babadan gizler, onu öfkelenmemek için çırpınır durur, çekine çekine çocuklarının bir suçunu hoş göstermeye çalışır. Ama bu kadar! Bunu hoş gösteremezse çocuğa verilecek cezaya katlanır, içi parçalanarak boyun eğer” (Duygulu, 1969, s. 47).

Baba, karar ve cezanın tekeli elinde tutan otoritedir; anne ise öfkeyi yatıştırıp kusuru örtmeye çalışan arabulucu konumundadır. İşleyiş, koşullu sevgiye dayalı kabul-ceza mantığını görünür kılar: sevgi uyuma bağlanır, itaatsizlik cezaya dönüşür ve çocuk iki kutup arasında sıkışır. Söz konusu normatif aile modeli, babanın otoritesini “doğal”, annenin duygusal emeğini ise görünmez sayar. Roman, aile ilişkilerini onayın cinsiyet temelli olarak itaate ve sessiz rızaya dönüştüğü hiyerarşik bir yapı içinde işler.

Ne Ekersen, başkarakter Muhsin ile romanın bir diğer karakteri Fatma’nın yaşam öykülerini paralel ilerleyen iki anlatı çizgisi üzerinden kurgular. Anlatı, Karadeniz’de –yerin sonradan Zonguldak olduğu anlaşılır– Muhsin’in Tek Parti döneminde sarf ettiği sözler nedeniyle gözaltına alınmasıyla açılır. Ardından İstanbul’a geçilir; Muhsin bir pansiyonda yazarlık yaparken bar sanatçısı Meri’yle tanışır ve bu kesitte onun babasız büyümesi, annesinin vuruluşuna tanıklığı, evlat edinilmesi ve genç yaşta evden kaçışı gibi olumsuz çocukluk deneyimleri aktarılır. Fatma, erkek çocuğu kayıran otoriter bir babanın gölgesinde yoksul bir hanede büyür. O, ilkokuldan sonra trikotaj atölyesinde çalışır, kiralık romanlar aracılığıyla kendisine öznel bir anlam evreni inşa eder ve kitapçı Hasan Arseven’le evlenir. Kocasını vereme yakalandığında ilişki gerilir; geçimsizlik zamanla psikolojik ve fiziksel şiddete evrilir ve süreç boşanmayla sonuçlanır. Muhsin’in romanını bastırmak için Arseven’e uğraması ve Beyoğlu’ndaki tesadüfi karşılaşma, bu iki anlatı çizgisini kesiştirir; Fatma ile Muhsin’in yakınlığı evliliğe dönüşür. Muhsin bir gazetede göreve başlar, seçim öncesi Anadolu’ya muhabir olarak gönderilir ve ikinci kez tutuklanır. Bu sırada Fatma, Muhsin’in üvey ailesinin yanında “Ümit” adını vereceği çocuğunu dünyaya getirir. Anlatı, Muhsin’in akıbetini açık uçlu bırakarak kavuşma umuduyla sonlanır.

Fatma'nın çocukluğu, yoksulluk ve duygusal ilgisizlik içinde biçimlenen bir aile ortamında geçer. Babanın sınırlı memur maaşı ve erkek evlat beklentisi, ev içindeki ayrımı derinleştirir (Tümer, 2000, s. 272). Gelir darlığı, geçim sıkıntısını kalıcılaştırır. Erkek çocuğunu kayıran ve kız çocuğunu "evlenene dek yük" gören anlayış da ev içi gerilimin zeminini hazırlar. "Eh bir de kız olursa yani çekeceği var elinden. Oğlanı ilkokulu bitirir bitirmez bir işe korsun... ama kızı ne yaparsın? İşin yoksa evlendirinceye kadar bekle dur. 'Agobun kazı gibi' habire yutsunlar, yesinler. Başa mı çıkar?" (s. 27). Bu söylem, ekonomik darlık ile erkek evlat beklentisinin birleşmesi sonucunda kız çocuğunu sistematik biçimde ikinci plana iten bir düzeni tahkim eder. Yaşanılan ikili baskı, Fatma'nın söz hakkını daraltır, eğitim ve hareket alanını kısıtlar, öz saygısını zedeler ve onu erken yaşta ağır ev işleriyle baş başa bırakır. Emek görünür olmaktan çıkarak denetim süreklilik kazanır. Böylece aile içindeki güç ilişkileri, sevginin koşullara bağlandığı ve itaat beklentisine dayanan bir düzeni pekiştirir. Beş kardeşten sadece biri erkek olan ailede, erkeğe tanınan ayrıcalık, şımartılmışlık şu şekilde ifade edilir:

"Babama söylicem seni, görürsün ..." diyor Fatma.

Oğlan:

"Söylersen söyle be..." deyip omuz silkiyor. "Korkum mu var!" "Bak görürsün"

"Söyle dedik ya."

Fatma:

"Pişman olacaksın o zaman" diyor. "Yalvaracaksın ama, söylicem!"

Sol el yumruğuna sağ el yumruğunu vuruyor: "Oh ya, oh ya... Dövsün de gör gününü."

Buna karşı:

"Hıh..." deyip kafa tutuyor oğlan. "Babam seni mi dinler, beni mi? Seni mi sever beni mi?"

Yapmadım baba derim, ablam yalan söylüyor derim. Tamam!" (s. 25)

Fatma'nın erkek kardeşiyle ilişkisinde ev içi iktidarın cinsiyet temelli üstünlüğünün normalleştirilmesi açık biçimde görünür. Erkek kardeşin "Babam seni mi dinler, beni mi?" ve "Yapmadım derim" sözleri, peşin güven ve masumiyet varsayımının baştan oğlan lehine kurulduğunu, yaptırım yetkisinin ise baba otoritesinde toplandığını gösterir. Disiplinin, sevginin ve onayın babada düğümlendiği bir kabul-ceza düzeni işler. Oğlan, yaptırımın kendisine yönelmeyeceğini bilmenin rahatlığıyla konuşur. Kız, "söyleme/şikâyet etme" konumuna itilerek denetim ve suskunluğu öğrenir. Diyalog, doğruluğun kanıttan çok kimin sözüne itibar edildiğine göre dağıtıldığını gösterir. Bu suretle Fatma'nın söz hakkı daralır, emeği görünürlüğünü kaybeder ve sevginin itaate bağlandığı aile düzeni gündelik alışkanlıklarla yeniden üretilir.

"Aile ortamından kaynaklanan bir başka ayrım da oğlan ve kız çocuklarına birbirinden değişik davranılmasıdır. Genellikle oğlan çocukları baş tacı edilirken, kız çocuklarına sanki ellerinden hiçbir şey gelmez yaratıklar gibi davranılır. Ailelerinden böyle bir davranış gören kızlar, her zaman duraksamalar ve kuşku ortasında büyüüp gelişir. Ömür boyu aşırı bir ürkeklik içinde yaşar, sanki yalnız erkeklerin elinden bir iş gelir duygusunu bir türlü üzerlerinden atamazlar" (Adler, 2000, s. 22).

Adler'in saptaması Fatma-Hasan arasındaki ilişki yapısını aydınlatır. Nitekim çocuklukta erkek lehine kurulan hiyerarşi ve kız çocuğunu yetersiz gören kalıp, Fatma'nın evlilikte geri çekilme, duraksama ve suskunluk eğilimini besler. Hasan'ın üstünlük kompleksi, bu içselleştirilmiş eşitsizlik zeminiyle birleşerek Fatma'yı çoğu kez suçu üstlenme, uzlaşma ve idare etmeye iter. Bunun sonucunda ailede öğrenilen "erkek sözünün ağırlığı" evlilikte "erkeğin haklılığı"na dönüşür; Fatma'nın karar ve söz alanı daralır, ilişkideki güç dengesizliği pekişir. Fatma'nın ailesinde deneyimlediği bu öğrenilmiş çaresizliği ve babasının cinsiyet ayrımcılığı yaptığına ilişkin düşüncesi romanda şu şekilde ifade edilir: "Babasının yanında kızların kredisi sıfır çünkü. Küçücük aklı buna eriyor pekâlâ. Üç kıza karşı bir tek oğlan o. Sofrada babasının yanında oturan da o. Her akşamüstü babasının elindeki erzak çıkınına elini daldırdı mı ağzını bile açmaz babası. Ama ötekiler, na bu Fatma, daldırsın bakalım? Kızlarına bir de değnek yemezlerse adam değil" (s. 25). Aile içindeki değer dağılımı, somut ayrıntılarla belirginleşir; sofradaki yer ve erzağa erişim, kimin "asıl hak sahibi" sayıldığını sessizce bildirir. "Kredisi sıfır" sözü, sevgi ile güvenin bir muhasebe mantığına

bağlandığını ve kız çocuğun başlangıç konumunun eşitsiz kurulduğunu gösterir. Böyle bir ortamda davranışlar, olası yaptırımlar hesaba katılarak daraltılır; talep etmeme, geri çekilme ve suskunluk “güvenli” tercihlere dönüşür. Nihayetinde yakınlık, koşullu tanınmaya indirgenir ve cinsiyet temelli üstünlük gündelik etkileşimler boyunca yeniden üretilir.

Fatma’nın babasıyla kurduğu duygusal bağ, erken dönemden itibaren eksik ve tek yönlüdür. Baba figürünün sevgi ve onayının ağırlıkla oğula yönelmesi, Fatma için kabul edilmenin sürekli ertelenen bir ihtimale dönüşmesine yol açar. Bu mesafe, koşullu sevgi düzeninin tipik bir sonucu olarak kız çocuğunu kendi değerini sorgulamaya ve kusuru kendinde aramaya iter. Özneleşme sürecinde dışsal ölçütleri içselleştiren Fatma, babanın sevgisizliğini görünüş ve davranıştaki “kusurlar”la açıklamaya yönelir. Gündelik küçük belirtiler –bakışın sertliği ya da kaçınması, ses tonundaki soğukluk, lakaplar, sözün yarıda kesilmesi, hitap biçimleri, sofradaki yer ve pay dağıtımı– bu uzaklığı pekiştirir ve benlik saygısını aşındırır: “Fatma’ya gelince; babasının kendisini pek sevmediğini sezer, anlar öteden beri. Sebebini çözümleyemez, o da ayrı. Azıcık miyop bakışlı gözlerine mi kızar, ucu yukarı kalkık arsız burnuna mı, bir şeyi anlatırken ellerine ovuşturmasına mı? Yüzü mevsim mevsim çillenir, geçer. Konu komşu ‘Benekli tavuk’ adını takmış yoksa ona mı?” (s. 32). Bu tablo, ebeveyn kayırmasının çocuklarda düş kırıklığı ve değersizlik duygusunu beslediğine ilişkin bulgularla da örtüşür. Özellikle oğlanların el üstünde tutulduğu ailelerde kız çocuklarında yetersizlik/aşağılık duygusunun gelişmesi beklenir (Adler, 2021, s. 77). Sonuçta Fatma, onaylanma arzusu ile “yetersizlik” kaygısı arasında sıkışır, babanın ilgisizliğini kişisel eksiklerine bağlayarak anlamlandırmaya çalışır.

Fatma’nın hikâyesi, yoksulluk ve “erkek çocuğunu kayıran” aile düzeni içinde biçimlenen bir büyüme serüveni olarak belirir. Ev içindeki kısıtlı imkânlar ile erkek evlada tanınan öncelik, bakım ve sorumluluğu büyük kızın omuzlarına yükler. Onun eğitimi erken kesilir; o, kısa sürede ücretli emeğe yönelir. Baskıcı ortam, söz hakkını değil, itaati öğretir. Nefes almayı kiralık romanlarda bulur. Okuma, ona öznel bir iç dünya kurma olanağı sağlayan ender imkânlardan biridir. Bu vesileyle kitapçı Hasan Arseven’le tanışır ve bu tanışıklık kısa sürede evlilikle sonuçlanır. İlk anda bir “çıkış” gibi görünen birliktelik, eşin hastalıkla sertleşen tutumu nedeniyle hızla çatışma ve şiddet zeminine sürüklenir. Hasan’ın kıskançlığı zamanla fiziksel ve sözlü/psikolojik şiddete evrilir:

“Gün günden kötüleşen, huysuzlaşan, çekilmez bir hâl alan adama karşı hiç kimse ondan daha tatlı konuşamaz. Nedir ki, adam bir türlü yatışmak bilmez. Hem karısının başının etini hem de kendini yiyip bitirir. En başta onun tazeliğini, sıhhatini kıskanmakta. Her şeyini kıskanmakta; yemek yemesini, oturmasını, gerinmesini, gülmesini uyumasını, saçlarını taramasını, çoraplarını giymesini, çıkarmasını. (...) Bir parça mızımlılığı vardı. O mızımlı gitti yerine bu huysuz geldi. Karısını düşmanca süzmekten kendini alamıyanı. Dişlerini sıkı sıkı düşüneni: “Ben mezara girdiğim gün bu şıllık da başkasına gider. Hamuru kötü n’olacak!” (s. 79).

Hasan Arseven’in tutumu, kıskançlığın ilişkiyi gözetim ve baskı döngüsüne soktuğunu ortaya koyar. En sıradan eylemlerin bile kontrol nesnesine dönüşmesi, Fatma’nın özerkliğini, hareket alanını kısıtlar. Yemek yemekten oturuş ve gülüşe, uykudan saç taramaya, çorap giyip çıkarmaya kadar gündelik hareketlerin tek tek yorumlanması, mahremiyetin denetime çevrildiğini gösterir. Hastalıkla derinleşen güçsüzlük duygusu, kıskançlığı körükler. “Mezara girince başkasına gider” gibi kuruntu yüklü düşünceler, kuşatmayı ve aşağılamayı meşrulaştıran bir dile dönüşür. Hakaret içeren ifadeler ve ahlaki damgalama - ‘hamuru kötü’, ‘şıllık’- bedeni ve duygusal eğilimi utandırma yoluyla disipline etmeye yönelir. Bu dil, sevgiyi onay-itaat denklemine indirger. Onay, kadının geri çekilmesi ve kendini sürekli “düzeltmesi” şartına bağlanır. Duygusal baskı ile kesintisiz gözetim, güveni ve eşitliği yıpratır. Kadın, cezalandırılma ihtimalini gözeterek sözünü ve davranışını kısıtlar. Kıskançlık, “koruma” iddiasından uzaklaşıp zorlayıcı-denetleyici bir ilişki zeminine dönüşür. Böylece koşullu sevgi, itaat beklentisiyle eklenilerek ev içi yakınlığı baskı mekanizmasına indirger. Dahası, kadınlık konumunu edilgenlik ve bağımlılıkla tanımlayan kültürel kodlar bu düzeni normalleştirir (Beauvoir, 2025, s. 330). Kalıplaşan düzen, anneden kıza aktarılan “idare etme” öğüdüyle de pekişir: “Koca dediğin koskoca bir derttir. (...) Geçer inşallah. Her şey geçer düzelir. Daha kocamadınız bizim gibi. (...) Şunu aklına koy kızım; erkek sakalı çıkmış çocuktur. Sen idare edeceksin, sana kalmış” (ss. 94-

95) söylemleri ile normalleştirilir. Verilen öğüt, kadın davranışının toplumun “doğru” kimliğine uygunluk içinde sergilenmesini bekleyen ataerkil normları gündelik hayatın standardı hâline getirir ve itiraz imkânını baştan sınırlar (Berktaş, 2010, ss. 120-121). Bu bağlamda Fatma, çocukluk ve yetişkinlik boyunca maruz kaldığı aşağılanma, hakaret ve şiddeti içselleştirir. Bir yandan annesinin baba karşısında nasıl görünmez kılındığına tanıklık eder ve eziyetin normalleştirilmesine dair telkinleri duyar, öte yandan kendi suskunluklarıyla bu düzeni yeniden üretir. Böylelikle onay arayışıyla korku birlikte büyür, benlik duygusu zayıflar. Ailede öğrenilen itaat ve koşullu kabul, evlilikte de benzer biçimde tekrar eder. Fatma, baba evinden de destek göremeyince yakın çevreye dayanan güven ağı yok olur. Bu örüntü, sevginin koşullara bağlandığı yerlerde dışlanma ve yalnızlığın nasıl büyüdüğünü gösterir.

Fatma, eşiyile ilişkisinde kendisine dayatılan baskı –özellikle hakaret ve şiddet– karşısında dayanamayarak ondan ayrılır. Sığınıp sarmalanmayı beklediği ailesinden/babasından ise o umduğu sıcaklığı bulamaz. Boşanma kararı, ev içi şiddetin sürekliliği ve ölümcül tehdide varan tırmanışı karşısında kendini koruma önlemi olarak şekillenir. Ne var ki ayrılık, beklenen koruyucu yakınlığı ve onarıcı desteği kendiliğinden getirmez. Baba evine dönüş, sığınılacak bir yer olma arzusuna rağmen kısa sürede yeni bir hayal kırıklığına dönüşür. Anne figürü, evliliği sürdürmeyi telkin eden yerleşik kalıpları yineleyerek şiddeti “katlanılması gereken” bir evlilik unsuru gibi sunar. Baba figürünün suskunluğu ise ne itiraz ne de sahiplenme içeren, sınır çizmeyen bir tutumla bu boşluğu büyütür. Bu koşullarda Fatma, şiddet ortamından uzaklaşsa da aile içi telkinler ve sessizlik nedeniyle ikincil örselenme yaşar: “Annem ne de olsa kocandır kızım! diyordu. Et ekmek üstünde yaraşır. Kocası insanı hem döver hem sever. Annem beni haksız çıkarıyor. (Dayağa çoktan razıyım anne! dedim. Ama beni öldürmeye kalkıştı) (...) Babamsa ağzını açıp tek kelime söylemedi. Küstü mü kızdı mı belli olmadı. Ben zati bi onu anlayamadım, bi de kocamı” (s. 159). Evliliğe dair atasözleri ve gündelik deyişler çoğu zaman birlikteliği sürdürmeyi en yüksek değer olarak kodlar. Çatışma “katlanılacak” bir kader gibi sunulur. “Et ekmek üstünde yaraşır” sözü, birlikteliği doğal ve ayrılmaz bir bütün ilan eder ve ayrılma ya da itiraz ihtimalini baştan daraltır. Bunu tamamlayan “hem döver hem sever” kalıbı, şiddeti duygusal iniş çıkışların sıradan bir parçası olarak normalleştirir. Böyle bir söylemde yaşanan zarar, üzerinde durulması ya da hesap sorulması gereken bir sorun olmaktan çıkar ve yalnızca “idare edilmesi” beklenen bir hâle sokulur. “Dayağa razıyım ama beni öldürmeye kalkıştı” ifadesi, bu dilin sınırını yalnızca ölüm tehdidinde tanıdığını gösterir. Kadın özne, acıya dayanarak hayatta kalmaya mecbur bırakılır. Annenin telkini çözümü “idare etmek”te bulur ve sorumluluğu kadının uyumuna yükler. Erkeğin davranışı değişmez bir veri gibi kabul edilir. Babanın mutlak sessizliği nötr değildir; düzeni onaylayan bir geri çekilmedir ve yaptırımın nereden, ne zaman geleceğini belirsizleştirerek otoriteyi görünmez ama sürekli kılar. Bu muğlak otorite, “babamı da kocamı da anlayamıyorum” sözlerinde somutlaşır. Kurallar yazılı değildir, keyfi işler ve yorum gücü erkek figürlerindedir. Neticede ortaya çıkan sonuç, sürekli tetikte olma, öz-kınama ve kararları erteleme biçiminde deneyimlenen bir güvensizlik iklimidir. Kadın, sevgiyi yitirmeme kaygısıyla kendi davranışını sürekli düzenlemeye zorlanır. Sözlü aşağılamanın ve ahlaki damgalamanın “terbiye” adı altında meşrulaştırılması ise benliği utandırarak disiplin altına alır. Bu çerçevede, “idare et” söylemi ile müdahalesiz sessizlik yan yana gelerek koşullu sevgi-itaat denkleminde dayalı aile düzenini yeniden üretir ve yakınlığı onay karşılığı uyuma bağlayan normatif çerçeveyi daha da tahkim eder.

Koşullu Onayın Ötesi: Üvey Ailede Kabulün Onarıcı Gücü

Ne Ekersen romanında üvey aile, koşullu sevgiyle işleyen baskıcı düzene karşıt bir örnek olarak belirir. Onayı itaate bağlayan ilişkilerin dışında, “kabul” ve “sahiplenilme” duygusunu öne çıkaran bir yakınlık zemini sunar. Bu zemin, cezalandırma-suskunluk döngüsünün ötesinde, kişinin sözünü ve sınırını tanıyan bir çerçeve kurar. Bunun sonucu olarak güven hissi tazelenir. Bireyin kararlarını sürdürme ve kendine ait bir yaşam düzeni oluşturma iradesi güçlenir. Üvey ebeveynlerin kapsayıcı tutumu ile gündelik saygı ve dinleme yöntemleri, sevginin “uyum karşılığı onay”a indirgenmediği bir ilişki imkânını ortaya çıkarır. Bu koşullarda sevgi, denetim değil dayanışmayı tesis eder. “Yakınlık”, bireyin erimesi değil, benliğini koruyarak bağ kurması anlamına gelir. Bu nedenle “üvey” kategorisinin peşin damgalardan arındırılarak modern aile yaşamının ikilemleri ve gerilimleri bağlamında ön yargısız biçimde incelenmesi gerekir (Giddens, 2012, s. 127). Ayrıca, bireyin

güçlenmesini mümkün kılan gerçek bir destek çevresi oluşur. Aidiyetin, biyolojik bağlardan çok süreklilik ve emek üzerinden inşa edilebileceği anlaşılır. Sonuçta destek ağının genişlemesi, ataerkil hanenin dışlayıcı etkilerini kısmen zayıflatır ve toplumsal ebeveynliği işlevsel bir seçenek hâline getirir.

Üvey aile, sevgi-itaat denkleminde ayrışan bir yakınlık modeli olarak kurgulanır. Koşullu sevgi anlayışı “uyarsan sevilirsin” mantığıyla işlediğinde, metin bu anlayışın yerine kişi olarak tanınmayı ve saygıyı merkeze alan bir kabul dilini yerleştirir. Muhsin, çocukluğunda yaşadığı babasızlık ve anne kaybı nedeniyle sevgi ve güven eksenli bir boşlukla karşılaşır. Üvey aile, evlat edinme ve sahiplenme tavrıyla bu boşluğu yalnızca duygusal teselliyle değil, somut destek ve istikrarlı ilgiyle doldurur. Bu çerçeve, itaati talep eden bir gölgeleme kurmaz aksine, sınırları koruyan ve eşlik eden bir yakınlık biçimini görünür kılar. Üvey aile, bireyin karar hakkını devralmak yerine bireyin yanında konumlanır ve bu konumlanma buyruğu değil dayanışmayı üretir.

Muhsin’in hikâyesi, sevgi ve güven eksikliğinin belirlediği bir çocukluk zemininde temellenir. Babasız büyümesi onu erken yaşta korunmasız bırakır. Annesinin gözleri önünde öldürülmesine tanıklığı, çocukluğunda derin ve kalıcı bir travma yaratır. Bu deneyimler geçici bir iz değil, dünyayı okuma biçimini, başkalarına duyduğu itimadı ve ilişki kurma tarzını belirleyen bir algısal çerçeve hâline gelir. Böyle bir başlangıç, yetişkinlikte verilen kararları ve insanlara ne ölçüde yaklaşılacağını doğrudan etkiler. Onun sonraki yaşamı, erken kayıpların ve güvensizliklerin oluşturduğu arka planla sürediden bir hesaplaşma içinde biçimlenir. Babası küçük yaşta ölen ve tek sığınağı annesi olan Muhsin’in çocukluğuna dair bilinçaltına yerleşen duygu metinde şöyle somutlaşır: “Bir tek annesi. Bir de Muhsin. Oyun arkadaşı bile yalnız anası. Muhsin’e o sanki bir kız çocuğu gibi bez bebekler diker, kaşını gözünü de tükürüklediği mor bir kalemle yine kendi çizirdi” (s. 112). Muhsin’in çocukluğu, iki kişilik kapalı bir dünya olarak kurulur; bu dünyanın “içinde” yalnızca anne ile oğul yer alır. Anne hem şefkati sağlayan özne hem de yakın teması sürdüren, bakım verendir. Kısıtlı imkânlarla el yapımı oyuncaklar hazırlar ve yüzlerini kendi elleriyle çizer. Bu somut edimler, maddi darlık içinde emeğe dayalı bir yakınlığı gösterir. Sevgi, annenin gündelik uğraşları ve çocuğun hayal gücü aracılığıyla maddileşir. Winnicott’un (2013) kavramsallaştırmasıyla annenin el yapımı oyuncakları ve onlarla kurulan oyun, çocuğun iç dünyası ile dış gerçeklik arasında bir geçiş alanı açar; bu alanda geçiş nesneleri –bez bebe– duygusal süreklilik ve yatıştırılma hissi sağlar (s. 68). Yakın temasın tek kaynağının anne olması güçlü bir sığınma ve güven hissi üretir; yaşlılarla temasın sınırlılığı ise dış dünyaya açılan sosyal becerilerde eksiklik olasılığına işaret eder. “Kız çocuğu gibi” vurgusu, çocuğun kimliğine değil; ev içindeki cinsiyetlendirilmiş alışkanlıkların ilişkiyi nasıl biçimlendirdiğine gönderme yapar. Sevgi ve oyun bu kodlar eşliğinde şekillenir. Butler’ın vurguladığı gibi, dışarıdan “kız işi” diye etiketlenen bu gündelik şefkat edimleri aslında çocuğun tutunma ve güven hissini besleyen, cinsiyet yükü taşımayan özenli davranışlardır; “kız gibi” yaftasını üreten, eylemin kendisi değil, onu cinsiyet kalıpları içinden okuyan bakıştır. Toplumsal cinsiyet de tam bu tür yinelemeli yorumlarla inşa edilir (Butler, 2014, s. 73).

Muhsin’in büyüdüğü ev, gündüzlerin sakinliğine karşılık gecelerin belirsiz hareketliliğiyle tanımlanır. Akşamla birlikte evin akışı değişir ve çocuğun güven duygusu kesintiye uğrar. Bu değişken akış, anneye kurulan temasın sürekliliğini zayıflatır, yakınlık anları seyrek ve kırılmalı bir nitelik kazanır. Böyle bir ortamda, anneye fiziksel ve duygusal yakınlaşmanın nadir anları çocuğun gözünde özel bir değer taşır ve “ayrıcalık” gibi hissedilir. Muhsin’in anneye sığınağı ve sınırlanan yakınlığı şu sözlerle dile getirilir:

“Konağa benzeyen evde Muhsin ile anasından başka kimsecikler yok muydu? Ya gecelerden gecelere gelen sayıları belirsiz amcalar? Bir bakmışsın boyu uzun, kapılardan sığmıyor. Bir bakmışsın küçülmüşler. Kimi Muhsin’i düşünür ona çikolata getirir. Kimi düşünmez hiçbir şey getirmez. Ama hangi amca gelse, Muhsin’e anasının yatağından ayrı yatmak düşer. Bu bakımdan da amcaların hiçbirini sevmez. Onlar gelmesin ister.

“Anne, amca gelecek mi?

Annesi, maviş gözlerini belirterek, oralarda biri varmışçasına çekingen bir sesle: “Sus.” der. “Sus.

Kimse gelmeyecek!”

“Senin yatağında yatacam.”

“Olur Olur.”

“Çocukluğunun en büyük zevki bu. En büyük ayrıcalığı da” (ss. 112-113).

Muhsin için gece, güven duygusunun kesintiye uğradığı saatlerin adıdır. O, “amcalar”ın gelişle annesinin yatağından kalkmak zorunda kalır ve kenara itildiğini hisseder. Bu nedenle yakınlığı kalıcı bir hak değil, izin verilirse erişilebilen kırılabilir bir ayrıcalık olarak deneyimler; “Senin yatağında yatacağım” sözü açık bir güvence arayışıdır. Bu noktada nesne ilişkileri kuramı açıklayıcıdır. Winnicott (2013) annenin yüzünü, çocuğun duygulanımını geri yansıtan bir “ayna” olarak tanımlar. Anne, kaygı ya da meşguliyetle kaplandığında bu ayna bulanır. Muhsin’in gece anneye aynı yatağı paylaşma isteği, bu yansıtıcı teması yeniden kurma ve içsel dinginliği sağlama arzusu olarak okunabilir (s. 140). Bu kuramsal çerçeve, Muhsin’in talebini yalnızca fiziksel temasla değil, duygulanımın aynalanmasıyla ilişkilendirerek anlamamıza imkân verir. Annenin “Olur, olur” yanıtı, Muhsin’i rahatlatsa da onda süreklilik değil, anlık onay duygusu uyandırır. “Sus” buyruğu, olup biteni adlandırmasını engeller ve bazı şeylerin konuşulmadığını, sessizliğin korunmanın bedeli olduğunu öğrenir. Burada Muhsin, anneye sığınmayı vazgeçilmez görürken aynı anda her an uzaklaştırılabileceğini de hesaba katar. Bağ onun için, kendisine yaklaşmasına izin verildiği ölçüde mümkündür.

Muhsin’in dünyası, “kötü yola düşmüş” bir annenin yokluk ve belirsizlikle çevrili yaşamı içinde biçimlenir. Bakımın ve sevginin kesintiye uğraması, güven, aidiyet ve mahremiyet duygularının kurulmasını zorlaştırır. Bellekte yerleşen ölüm gerçeği ve tehditkâr yetişkin varlığı, gündelik hayata sızan sürekli bir tedirginlik üretir. Bu tedirginlik, onun dünyayı temkinli olma ve yalnızlık ekseninde algılamasına yol açar. Erken yaşta içselleştirilen kayıp ve korku, duygusal alanını daraltarak ilişkilene biçimlerini belirler. Çocuklukta yaşanan travma, metinde şu şekilde ifade edilir:

“Anasının koltukaltı kokusunu duyarak yatmağa can atıyorsa da nasibi hep yalnız yatmak. Gece yarısı çiş gelip de uyanınca bitişik odanın kapısını aralık bırakan annesine korka korka seslenecek. Çoğunluk, sesine ses veren olmayacak. (...) Bir başka gece Muhsin’i uyandıran çiş değil, büyük bir gürültü olacak. Anasının yanına koşmak isteyince, “Amca” sından kışına bir tekme yiyerek kendini yeni başka yatağın içinde bulacak. “Hiç sesin soluğun çıkmasın lan, çıktı mı karışmam!” Muhsin hiç ses çıkarmayacak. Yatağın içinde dor-top küçük bir köpek yavrusu gibi büzülüp inliyecek. (...) O gün bugün silah sesi, onda daima panik yaratacak” (ss. 113-114).

Muhsin’in annesine olan yakınlık arzusu, çoğunlukla yalnızlıkla ve yardım çağrılarının cevapsız kalmasıyla sonuçlanır. Bu durum, Winnicott’un deyişiyle “bireyin varoluş çizgisindeki sürekliliğin kopması”na işaret eder; zira kendini gerçek hissetme ve olma duygusu ancak bu süreklilik üzerinde kurulabilir (Winnicott, 2014, ss. 22-23). Yaşadığı kargaşa gecesinde o, annesine yönelmek ister fakat “amca”nın sert müdahalesiyle karşı karşıya kalır, engellenir ve susturulur. Yaşadığı korku ve travma ile birlikte küçülüp içine kapanması, güven duygusunun kırıldığını ve tehdit altında “görünmez kalma”ya yöneldiğini gösterir. Muhsin, yaşadığı yetişkin şiddeti ve belirsizlik üçgeninde şekillenen çocukluk deneyiminin bedensel ve duygusal izlerini yoğun biçimde sergiler.

Muhsin, evlat edinildiği aileyle bir türlü gerçek bir bağ kuramaz. Ailenin koşulsuz sevgisine ve gösterilen ilgiye rağmen erken çocuklukta yerleşen yalnız bırakılma korkusu ile travmanın izleri silinmez. Ailenin yakınlık girişimleri, onda tetikte olma ve geri durma tepkileri doğurur. Ev içindeki sıcaklık ve düzen, Muhsin’in zihninde güvene dönüşmekte gecikir, aidiyet duygusunun oluşması zorlaşır. Ona yönelik üvey anne ile üvey babanın sabırlı yaklaşımı sürse de Muhsin bu sevgiyi kabul edip sürdürmekte zorlanır. O, çoğu zaman onlarla arasına mesafe koyar ve içine kapanır. Gösterilen ilgi, onun için çoğu kez yeni bir kayıp ihtimalini çağırır. Bu nedenle kendini korumak amacıyla onlardan uzak kalmayı seçer. Sonunda, duygusal yoğunluk arttığında evi terk etmeye -kaçmaya-yönelir.

“Kadınla erkek aldılar bebeği. Kadırgaya kendi evlerine götürdüler. (...) Adam, karısına: “Çocuk halâ titiyor!” dedi. Çocuk başını battaniyeden çıkarttı. Çeneleri atarak, “Yok., yok., vallahi!” dedi. Hiç belli olmaz, neden titiyorsun diye basarlar sopayı. Adamın yanında yürüyen kadın, bohçayı kocasından alarak yanağını öptü onun: “Aman ne maskara şeysin sen!” (...) Hayır. Şunu sever

misin? Hayır. Neyi sevdiğini anlamak için gözlerine bakacaksın. Güneş vurmuş cam gibi tutuşacak. Karı koca son kerte sabırlı kişiler ki, çocuğun bütün tersliklerini hoş karşıladılar. Onu bağirlarına basarak evlat edindiler” (s. 114).

Muhsin, hiç tanımadığı yeni eve götürülürken titrer ve en ufak hatada cezalandırılacağını varsayarak savunmaya geçer. Kısa ve inkârcı yanıtlarla kendini korumaya çalışır, bakışları tetikte çevreyi sürekli yoklar. Yanındaki kadın ile erkek, onu azarlamak yerine yumuşak temas ve sakin bir dil kullanarak yaklaşır; neye olumlu tepki verdiğini bakışlarından okumaya çalışırlar. Üvey aile, Muhsin’in ters tepkilerini kişiselleştirmeden sabırla karşılar. Bu yaklaşım, koşulsuz kabulün ilk işaretini verir. Fromm’a (1985) göre, koşulsuz sevgi insanın en derin özlemidir. Hak edilmiş (koşullu) sevgi ise sevginin her an yitirilebileceği kuşkusunu besleyerek “sevilme güvencesi”ni aşındırır ve kişiye, olduğu için değil yalnızca memnun ettiği ölçüde sevildiğini hissettirir (s. 48). Söz konusu ayırım, Muhsin’in sevgiye mesafeli ve kuşkulu duruşunu açıklar: “olduğu gibi” sevildiğine inanmakta zorlanan çocuk, beklentileri karşıladığı ölçüde kabul görebileceği endişesiyle temas arttığında içsel savunmalarını devreye sokar. Koşulsuz ilgiye karşın evden kaçma davranışı da bu geçmiş korku ve güvensizlik birikiminin tetiklenmesiyle ilişkilidir.

Yetişkinlik döneminde Muhsin’in, evlat edinildiği aileyle kurduğu soğuk temas yıllar içinde kısmen çözülür. Aralıklı görüşmeler başlar, özellikle bayram günlerinde aile evine gelir. Bu dönüşler kopukluğu tamamen ortadan kaldırmaz, ancak mesafeyi belirgin biçimde azaltır. Muhsin, görmeye başladığı koşulsuz sevgi ve tutarlı ilgi sayesinde “sevilme” duygusuna yeniden yaklaşır. Nitekim ailenin kabulü değişmez; kapı her gelişinde açıktır ve bu açıklık, geçmişteki kırılmalara rağmen temasın sürdüğünü gösterir. Bununla birlikte, yaşadığı korku ve güvensizlik duygularını tamamen atmış değildir, bu duygularla *temkinli* yaklaşımlar üzerinden baş etmeye çalışır. Uzun aralıklarla kaybolda da geri döndüğünde karşılaştığı kabul, ilişkinin çekirdeğinde yer alan *aidiyet hissini* besler. Üvey anne, bu durumu şu sözlerle ifade eder: “Okudu zar zor okudu. Bize bir mektup bile bırakmadan sen kayıplara karış. (...) Günlerce ağlayıp dövündüm. O kadar alışımsım. Gidiş o gidiş. Yıllar sonra bir gözüktü yine kayıp. (...) Üç dört yıldır her bayram elimizi öpmeğe gelir (s. 189).” Süregelen kabul ve tekrarlanan karşılaşmalar, yıllara yayılan kopukluğun onarımı için *temel koşulları* sağlar ancak travmatik belleğin izleri, yakınlaşmayı *ölçülü* ve *sınırlı* bir süreklilik düzeyinde tutar.

Muhsin’in Fatma ile birlikte olması, her iki ailede farklı ve keskinleşen tepkiler doğurur. Özellikle Fatma’nın babası, cinsiyet önceliği ve “namus” kavramı/kodları ekseninde kızına yönelik dışlayıcı tavrını kararlılıkla sürdürür. Fatma, önce kocasından boşanıp Muhsin’le kaçarak evlenir ve kısa da olsa mutlu bir dönem yaşar. Ne var ki hamileliğinin sekizinci ayında Muhsin’in tutuklanması, onu bir anda korunaksız bırakır. Fatma bu nedenle çareyi babasının evine dönmekte ve ona sığınmakta arar. Bu dönüş, aile içi koruma ve desteğin yeniden tesis edilebileceği bir dönemeç olabileceksen Abdullah Tanyol’un katı “namus” merkezli yaklaşımı ile bu ihtimal bütünüyle kapanır. Kızının eve kabulünü kesin biçimde reddeden ve hamileliğini dahi önemsemeyen baba, Fatma’yı kapı dışına iterek bu dışlamayı kalıcılaştırır. Böylece sorumluluk ve yaptırım, aile onurunu muhafaza etme iddiası altında tek taraflı biçimde kadının üzerinde yoğunlaşır. Sonuçta ortaya çıkan tablo, Fatma’nın anne adaylığının bile koruyucu bir çerçeve yaratamadığı aksine, toplumsal cinsiyetli “namus” rejimi içinde kırılğanlığının daha da derinleştiği bir durum olarak görülür:

“Bay Aptullah Tanyol karısına sormakta:

“Ne diye gelmiş bu şıllık... Yoksa onu sen mi çağırdın kadın?”

“Hayır, kendisi gelmiş sabahleyin.”

“Neye gelmiş peki?”

“Kocasını hapsetmişler.”

Anne:

“Kuzum Bey... Sen bilirsin!” diye yalvarıp yakarıyor. “Gebe de üstelik” (...)

“Gebe...” dedi en sonunda. “Kızcağız gebe. Sekiz aylık. Bugün yarın neredeyse...” (...)

“Defolsun gitsin evimden...” diye gürledi. “Benim Fatma adında kızım yok, anladın mı karı?”

O çoktan öldü...”

“Bey Bey!”

“Kadın sana ne emrediyorsam onu yap... Günaha sokma beni akşam akşam. Beni zıvanadan

çıkartma!”

“Bey, ayaklarının altını öpeyim...”

“Karnını hangi pezevenk doldurduysa onun yanına gitsin. Bebek değil ya, katır kadar karı, baksın başının çaresine. Altına yatmasını bildi, bunu da bilsin... Fesüpanallah!” (ss. 226-227).

Abdullah Tanyol, aile içi otoriteyi “namus” söylemi üzerinden kurar ve kızına karşı kesin bir tavır alır. Onun kullandığı dil, “şıllık”, “katır kadar karı”, “karnını dolduran pezevenk” gibi aşağılayıcı adlandırmalar aracılığıyla kadın bedenini ahlaki denetimin nesnesi olarak konumlandırır. Kızını “yok” sayması ve akrabalık bağını inkâr edişi, aidiyet bağının dilsel yollarla reddi anlamına gelir. Abdullah Tanyol’un buyruğu karşısında anne, yalvarmak dışında bir eylemde bulun(a)maz ve baba otoritesine boyun eğdirilir. Ailenin, hamileliğin ileri evresine rağmen verdiği geri çevirme kararı, sınımlanacak güvenli mekâna ve temel gereksinimlere erişimi bütünüyle ortadan kaldırır. Dinsel ve ahlaki göndermeler- “günaha sokma”, “fesüpanallah”, “namus”- üzerinden meşrulaştırılan bu dışlama, cezalandırıcı aile anlayışını gündelik dile yerleştirir. Bu işleyiş, Bourdieu’nün (2015) sembolik şiddet kavramıyla uyumludur; yaptırım, fiziksel zor yerine söz, adlandırma ve “namus/günah” eksenli ahlaki söylemler üzerinden uygulanır (ss. 12-13). Bu bağlamda Tanyol, sevgiyi koşulsuzluktan çıkarıp koşula bağlar ve aidiyetin tanınmasını normlara uyum/itaat şartına dayandırır. Eşin hapiste oluşunu bir yokluk olarak kullanan baba, sorumluluğu ve utancı tek taraflı biçimde kadında yoğunlaştırır. Onun çizdiği ev eşiği, ahlaki “temizlik” iddiasıyla işleyen bir dışlama düzeneğine dönüşür. Neticede bu tutum, duygu, söylem ve mekân üzerinden eş zamanlı çalışarak hamileliği bile koruma gerekçesi saymayan, kadın açısından kalıcı bir aşağılanmayı sürdüren bir toplumsal işleyişi görünür kılar.

Çocukluktan yetişkinliğe uzanan örselenme, itaatkârlığa zorlanma ve sevgi yoksunluğu deneyimleriyle biçimlenen Fatma, sığınma ve kabul görme umuduyla –kısmen de zorunluluk nedeniyle– baba evine döner ancak eylem ve söylem düzeyinde değişmeyen aynı dışlayıcı kalıplarla karşılaşır ve eve kabul edilmez. O, kocası Muhsin’i koşulsuz biçimde destekleyen ve her durumda yanında yer alan üvey aileye sığınmak zorunda kalır. Fatma, onlarla karşılaştığında kaynağını bütünüyle adlandıramadığı bir korku ve çekingenlik yaşar. Zira kendi ailesinde maruz kaldığı aşağılanma ve dışlanmanın burada da yinelenebileceğine dair bir kaygı taşımaktadır:

“Yo, size geldim. Size geldim ama...”

Derken boşandı. Bir çırpıda, ayaküstü, kesik kesik, kısa kısa tümcelerle kocasının durumunu anlattı. Sonra da kuşkulu gözlerle ilk tepkiyi bekledi.

Adamın ağzı gene iğrildi. Fatma, bu iğri ağızdan çıkacak sözü, ne olursa olsun, dayanıklı karşılamaya söz vermiş bir halde.

“Ne kadar süzülmüşsün kızım!”

Fatma’nın hem kulakları uğuldadı hem dizleri kesildi. Beybaba tutmasa yıkılacak. Günlerden, aylardan sonra birisi, kendisinin ve kocasının aslında hiçbirşeyi olmayan birisi ona bunu söylesin? Tatlı bir sesle süzüldüğünü söylesin? Bundan gayrı herşeyi ıstıtmeye hazırdı, ama buna değildi. İnsanlar birbirlerini seven koruyan insanlar, -Ulu Tanrım!- bu dünyada, Türkiye’de, İstanbul’da varmış meğer (ss. 232-233).

Fatma’nın parçalı, kesik tümceleri ve “ilk tepkiyi bekleme” hâli, tetikte duruşunu ele verir. Üvey aileyle karşılaşması sırasında bu gerilim yerini hızlı bir rahatlamaya bırakır. Üvey ailenin sevgiyi şartlara bağlamadan ilişki kuran tutumu, Fatma’nın “önce uy, sonra kabul gör” beklentisini adım adım zayıflatır. Hitabın yumuşak tınısı ve seçilen sözcükler ona güven verir. Özellikle “kızım” sözcüğü aidiyet duygusunu somutlaştırır. Bu değişim, Fatma’nın dünyasında dışlayıcı aile deneyiminden koruyucu bir ilişki anlayışına doğru bir yön değişimine yol açar. Cezalandırıcı dilin yerini teselli ve sahiplenmeye bırakması, utanç ve yalnızlık duygularının ilişki içinde hafiflemesine vesile olur. Devam eden küçük ve tutarlı olumlu tepkiler, sevildiğine dair güvenin yeniden kurulmasına zemin hazırlar. Böylece koşullu onayın sınırları aşılar ve kabul edici yaklaşım, özsaygı ile güven duygusunu kademeli biçimde toparlar. Netice itibarıyla, kendi ailesinde maruz kaldığı dışlanma ve aşağılanmanın aksine, üvey ailenin dili ve tutumu Fatma için daha sürdürülebilir, güven veren bir yakınlık zeminini görünür kılar.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Mehmet Seyda'nın *Ne Ekersen* romanı, aileyi sevgi, itaat, sınır ve sorumluluğun kesiştiği ilişkisel bir alan olarak kavrar. Bu alanın kız çocuğu/kadın ile erkek çocuk üzerinde ürettiği farklı etkileri görünür kılar. Ataerkil düzen içinde kız çocuk, yalnız “ayıp-günah-namus” söylemiyle değil, gündelik kısıtlama ve dışlama uygulamalarıyla da ikincilleştirilir. Bu bağlamda sevgi, onay karşılığı sunulan bir ödüle indirgenir; yakınlık, uyum/itaat şartına bağlanır. Erkek çocuğun peşinen “öncelikli özne” olarak kodlanması, kardeşler arası güç dengesini kalıcı biçimde erkek lehine sabitler. Kız çocuk açısından sonuç çoğu kez içe kapanma, öz-kınama ve yetişkinlikte ilişkilerde temkinli konumlanmadır.

Roman, üvey ailenin istikrarlı kabulü üzerinden “koşullu onay” döngüsünün kırılabildiğini somutlaştırır. Biyolojik bağdan bağımsız, yargılayıcı olmayan hitap ile “açık kapı” tutumu birleştiğinde aidiyet hissi tazelenir, öz saygı toparlanır; sınır koyma, kararlarına sahip çıkma ve kendi yaşamını kurma yönünde özneleşme imkânı genişler. Muhsin'in kırılğan çocukluk deneyiminden sonra tutarlı kabul diliyle karşılaşması ve Fatma'nın baba evindeki dışlanmanın aksine üvey ailede korunup kollanması, sevginin koşula bağlanmadığında onarıcı bir işleve sahip olduğunu metin içinde örnekler. Böylelikle *Ne Ekersen*, “aile”yi yalnız hiyerarşi ve denetimin değil, aynı zamanda ilişkisel tamirin mümkün olduğu bir alan olarak konumlar.

Sevginin koşullandırılması ilişkileri daraltır; kız çocuğu/kadın ikincilleşir, dışlanma ve yalnızlaşma artar. Buna karşılık, koşulsuz kabul ile süreklilik ve destek öne çıktığında güvenlik duygusu genişler, bireysel güçlenme ve özerklik adımları görünür hâle gelir. Roman, bu karşıtlığı aynı anlatı evreninde katmanlı biçimde sergiler. Söylemin yanı sıra, gündelik davranış örüntüleri ile karar mekanizmalarının da eleştirel bir bakışla yeniden ele alınmasını gerektirir. Kalıcı ve sağlıklı bir aile düzeni, sevginin koşullandırılmasına değil, süreklilik ve saygı ilkelerine dayanmasına bağlıdır. Bu nedenle, kız çocuklarının “ikincil” konumdan çıkarılması ve eşit söz hakkı ile eşit saygı temelinde tanınması zorunludur. Kan bağı bulunsun ya da bulunmasın, yakınlığın güven veren bir destek ağına evrilmesi ise bu düzenin tesisinde kurucu bir rol üstlenir.

Araştırmacıların Katkı Oranı

Araştırmada yazarın katkı oranı %100'dür.

Çıkar Çatışması

Araştırmada çıkar çatışması oluşturabilecek herhangi bir durum bulunmamaktadır.

Kaynaklar

- Adler, A. (2000). *Yaşama sanatı*. K. Şipal (Çev.). İstanbul: Say Yayınları.
- Adler, A. (2021). *Yaşamın anlamı ve amacı*. K. Şipal (Çev.). İstanbul: Say Yayınları.
- Beauvoir, S. (2025). *İkinci cinsiyet II*. G. A. Sayran (Çev.). İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Berktaş, F. (2010). *Tarihin cinsiyeti*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Bourdieu, P. (2015). *Eril tahakküm*. B. Yılmaz (Çev.). İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Butler, J. (2014). *Cinsiyet belası feminizm ve kimliğin altüst edilmesi*. B. Ertür (Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.

- Connell, R. W (1998). *Toplumsal cinsiyet ve iktidar toplum, kişi ve cinsel politika*. C. Soydemir (Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Duygulu, B. (1969). Ne ekersen üstüne. *Yeni Ufuklar*. 18(209), 46-47.
- Fromm, E. (1985). *Sevme sanatı*. I. Gündüz (Çev.). İstanbul: Say Yayınları.
- Fromm, E. (2018). *İtaatsizlik üzerine*. N. Soysal (Çev.). İstanbul: Say Yayınları.
- Giddens, A. (2012). *Sosyoloji kısa fakat eleştirel bir giriş*. Ü. Y. Battal (Çev.). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Özbay, F. (2015). *Dünden bugüne aile, kent ve nüfus*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Seyda, M. (1959). *Ne ekersen*. Ankara: Dost Yayınları.
- Tümer, C. Ş. (2000). *Mehmet Seyda (Çeliker) hayatı ve eserleri üzerine monografik bir çalışma*. Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Winnicott, D. W. (2013). *Oyun ve gerçeklik*. T. Birkan (Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Winnicott, D. W. (2014). *Başlangıç noktamız ev*. N. Diner ve N. Nirven (Çev.). İstanbul: Pinhan Yayıncılık.

Extended Abstract

Introduction

The family is the oldest and most controversial center of daily life, establishing an order where affection, care, obedience, boundaries, and responsibilities converge. This order is at times protective and other times restrictive, and it influences the individual's sense of belonging, trust, and decision-making processes. The family, of which the child is a member from birth, the smallest institution forming the ontological basis of society and the first of the primary socialization environments, is the primary space where biological, economic, and psychosocial needs are met and cultural codes are transmitted. The family assumes the care of the child, prepares them for social roles, and teaches them everyday norms through experience. Positioned as a social environment, the institution instills behavioral patterns in family members; it monitors the conformity of these patterns with the normative order and, when necessary, implements explicit or implicit supervision and guidance processes. Thus, identities, roles, and forms of interaction take shape over time, and learned patterns are passed down from generation to generation. Constant harmony and equality cannot always be expected in intra-family relationships; gender-based privileges, tensions, and conflicts may arise, and processes of social change may weaken and reorganize the established balance.

Mehmet Seyda's novel *Ne Ekersen* deeply explores the primary context in which the relationship between individual development and social order is established within a multi-layered structure. In the novel, alienation is described as the individual's distant attitude towards both themselves and their environment. Domestic authority emerges as a relational process at the intersection of educational interruptions and urban livelihood pressures. In the work, the family is addressed not merely as a union based on blood ties, but as a sphere of relationships where affection, care, trust, responsibility, and boundaries are learned through daily interactions. *Ne Ekersen* first establishes its narrative ground by tracing the diverging life paths of Muhsin and Fatma, then intersects these trajectories to reveal the consequences of expectations and choices within the family. The novel illustrates that when love is conditional, demands for obedience increase, and when compassion is withdrawn, exclusion becomes more pronounced; conversely, caring attention and support from close friends and family renew trust, reinforcing the steps toward setting boundaries and gaining autonomy.

Ne Ekersen views the family from a two-dimensional perspective. In the first dimension, the patriarchal order manifests itself in the form of paternal authority, the prioritization of sons, and the marginalization of daughters. Love between family members becomes conditional. This increases the demand for obedience. When the demand for obedience intensifies and compassion recedes, exclusion and isolation become more pronounced. Marital tensions driven to an impasse by illness, along with attitudes such as neglect and economic or emotional restriction, sharpen this line of control. Practices ranging from verbal humiliation to physical and non-physical forms of violence narrow the scope of domestic relationships. In the second dimension, the emphasis is on how supportive attention and close social support renew feelings of peace and belonging, enabling the individual to gain confidence in setting boundaries, standing by their decisions, and establishing their own home. In this context, the novel invites the reader to view the family not only as a setting where tensions intensify, but also as a relational space where restorative bonds are possible.

In the novel, the domestic order is primarily presented through a patriarchal hierarchy. The father's word carries decisive weight. Attention is directed toward the son, while the daughter is systematically kept in the background. The discourse of "shame/appropriateness," warnings, and the expectation of silence constantly reinforce this order in everyday life. The established hierarchical structure limits the daughter's right to speak, burdens her with heavy responsibilities at an early age, and keeps her under constant control. Fatma's position in the novel embodies this dynamic. In this sense, love gradually becomes a conditional approval mechanism. Acceptance is possible when conforming to the "good child/good spouse" mold; if not, love is withdrawn, and neglect and restriction come into play. The order is reinforced not only by major events but also by small, repeated

attitudes: being turned away at the door, being deprived of help, emotional and economic restrictions seep into daily life and continue to have an effect. This pattern of action establishes a seamless link between the privileges granted to the son and the constant sidelining of the daughter; the balance of power within the home shifts against the daughter. Fatma's exploration of an inner world through rented novels, regular reading, identifying emotions, and deepening her thoughts, creates an internal foundation against this pressure. Thus, the equation of love with obedience begins to break down; the subject's determination about whether to endure a relationship and under what conditions becomes clear.

Method

The present study adopts a qualitative design that treats the literary text as primary data, using document analysis supported by thematic and narrative analysis to examine Mehmet Seyda's novel *Ne Ekersen* through multiple close readings focused on plot turning points, character interactions, and recurring relationship patterns. Coding centered on themes such as conditional love–obedience, exclusion/isolation, gendered privilege within the family, autonomy and boundary setting, and reading/literacy, and the findings were interpreted via analytical generalization within the context of this single work, with textual quotations and secondary sources cited in line with the journal's standards.

Conclusion, Discussion and Recommendations

Mehmet Seyda's novel *Ne Ekersen* perceives the family as a relational space where love, obedience, boundaries, and responsibility intersect. It reveals the different effects this space has on girls/women and boys. Within the patriarchal order, the female child is marginalized not only through the discourse of "shame-sin-honor" but also through daily practices of restriction and exclusion. In this context, love is reduced to a reward offered in exchange for approval; and intimacy is tied to the condition of conformity/obedience. The preconceived coding of the boy as the "primary subject" permanently fixes the balance of power between siblings in favor of the boy. For the girl, the result is often withdrawal, self-reproach, and a cautious approach to relationships in adulthood.

The novel concretizes how the cycle of "conditional approval" can be broken through the stable acceptance of the stepfamily. When non-judgmental communication independent of biological ties is combined with an "open door" attitude, the sense of belonging is renewed, self-esteem is restored, and the possibility of becoming a subject in terms of setting boundaries, owning up to one's decisions, and building one's own life expands. Muhsin's encounter with consistent acceptance after his fragile childhood experience and Fatma's protection in her stepfamily, in contrast to her exclusion in her father's home, exemplify within the text that love has a restorative function when it is not conditional. Thus, *Ne Ekersen* positions the "family" not only as a space of hierarchy and control, but also as one where relational repair is possible.

The conditioning of love narrows relationships; the girl/woman becomes secondary, and exclusion and isolation increase. A lasting and healthy family order depends not on the conditioning of love, but on the principles of continuity and respect. Therefore, it is imperative that girls be removed from their "secondary" position and recognized on the basis of equal voice and equal respect. Whether or not there is a blood relationship, the transformation of intimacy into a supportive network plays a fundamental role in establishing this order.